

CHET TILLARINI TILI O'RGATISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELLEKTDAN FOYDALANISHNING SAMARALI USULLARI

Tuychiyeva Farzona Yusufjon qizi

Namangan davlat pedagogika instituti

Xorijiy til va adabiyoti yo'nalishi yo'nalishi talabasi

Ilmiy rahbar: Yuldashev Og'abek Komiljon o'g'li

Namangan davlat pedagogika instituti

Xorijiy tillar kafedrası katta o'qituvchisi

Annotatsiya

Mazkur maqolada chet tillarini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va sun'iy intellektdan foydalanishning samarali usullari tahlil qilinadi. Interaktiv, adaptiv va kompetensiyaga yo'naltirilgan yondashuvlar hamda sun'iy intellekt asosidagi platformalarning ta'lim jarayonidagi o'rni yoritiladi. Shuningdek, sun'iy intellekt vositalarining o'quvchilarning til ko'nikmalarini rivojlantirish, ta'limni individuallashtirish va o'qitish samaradorligini oshirishdagi ahamiyati ochib beriladi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, chet tillarini o'qitish, adaptiv ta'lim, interaktiv ta'lim, chatbotlar, kommunikativ kompetensiya, raqamli ta'lim.

Аннотация

В данной статье рассматриваются эффективные методы использования современных педагогических технологий и искусственного интеллекта в обучении иностранным языкам. Освещается роль интерактивных, адаптивных и компетентностно-ориентированных подходов, а также платформ на основе искусственного интеллекта в образовательном процессе. Особое внимание уделяется значению технологий искусственного интеллекта в развитии языковых навыков обучающихся, индивидуализации обучения и повышении эффективности образовательного процесса.

Ключевые слова: искусственный интеллект, современные педагогические технологии, обучение иностранным языкам, адаптивное обучение, интерактивное обучение, чат-боты, коммуникативная компетенция, цифровое образование.

Abstract

This article examines effective ways of using modern pedagogical technologies and artificial intelligence in foreign language teaching. It highlights the role of interactive, adaptive, and competency-based approaches as well as AI-powered platforms in the educational process. The study also emphasizes the importance of

artificial intelligence tools in developing learners' language skills, personalizing instruction, and improving the overall effectiveness of language education.

Keywords: artificial intelligence, modern pedagogical technologies, foreign language teaching, adaptive learning, interactive learning, chatbots, communicative competence, digital education.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar - bu ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini rivojlantirishga qaratilgan, ilmiy asoslangan usullar, vositalar va yondashuvlar tizimidir. Ushbu texnologiyalar an'anaviy o'qitish metodlaridan farqli ravishda o'quvchini passiv tinglovchi emas, balki faol ishtirokchi sifatida ko'radi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar o'quv jarayonini shaxsga yo'naltirish, o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish va ularning ijodiy salohiyatini ochib berishga xizmat qiladi.¹

Bugungi kunda ta'lim tizimida qo'llanilayotgan zamonaviy pedagogik texnologiyalar turli yo'nalishlarda rivojlangan. Ulardan biri - interaktiv o'qitish texnologiyalari bo'lib, bunda o'quvchilar dars jarayonida faol ishtirok etadi, guruhli ishlar, munozaralar, "brainstorming", rolli o'yinlar orqali bilimlarni egallaydi. Bu yondashuv o'quvchilarning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishga, o'z fikrini erkin ifoda etishga va hamkorlikda ishlashga o'rgatadi.

Shuningdek, axborot-kommunikatsiya texnologiyalariga (AKT) asoslangan o'qitish ham zamonaviy pedagogik texnologiyalarning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Kompyuterlar, internet resurslari, multimedia vositalari va onlayn platformalar yordamida o'quv jarayoni yanada interaktiv va qiziqarli bo'ladi. Ayniqsa, ingliz tili darslarida audio, video va vizual materiallardan foydalanish o'quvchilarning til ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar tarkibida muammoli o'qitish (problem-based learning), loyiha asosida o'qitish (project-based learning) va kompetensiyaga yo'naltirilgan yondashuv ham alohida ahamiyatga ega. Muammoli o'qitishda o'quvchilarga muayyan vaziyatlar berilib, ular mustaqil ravishda yechim topishga harakat qiladi. Loyiha asosida o'qitishda esa o'quvchilar ma'lum bir loyiha ustida ishlash orqali bilimlarini amaliyotda qo'llaydi. Bu yondashuvlar o'quvchilarning tanqidiy fikrlash, tahlil qilish va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. So'nggi yillarda zamonaviy pedagogik texnologiyalar tarkibiga sun'iy intellekt ham faol kirib kelmoqda. SI texnologiyalari yordamida darslarni individuallashtirish, o'quvchilarning bilim darajasini aniqlash va ularga mos o'quv materiallarini taqdim etish imkoniyati yaratilmoqda. Bu esa pedagogik texnologiyalarni yanada moslashuvchan va samarali qiladi.

¹ Chiu T.K.F. Future Research Recommendations for AI in Education // Education and Information Technologies. – 2023. – Vol. 28. – P. 153–171.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonini yangicha bosqichga olib chiqib, o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi, ularning mustaqil va ijodiy fikrlashini rivojlantiradi hamda sun'iy intellekt bilan integratsiyalashgan holda ta'lim sifatini sezilarli darajada oshiradi.

Bugungi kunda sun'iy intellekt texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta'lim tizimida yangi avlod o'qitish vositalari va platformalarining paydo bo'lishiga olib keldi. Ushbu vositalar o'quv jarayonini avtomatlashtirish, individuallashtirish va interaktiv qilish orqali ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. SI asosidagi platformalar o'quvchilarning bilim darajasini tahlil qilish, ularning o'rganish tezligi va ehtiyojlariga moslashish hamda individual ta'lim yo'nalishini shakllantirish imkoniyatini beradi.² SI asosidagi o'qitish vositalarining eng keng tarqalgan turlaridan biri - adaptiv o'qitish tizimlari hisoblanadi. Bu tizimlar o'quvchining har bir javobini tahlil qilib, uning bilim darajasiga mos topshiriqlarni avtomatik tarzda taqdim etadi. Masalan, ingliz tili o'rganishda adaptiv platformalar o'quvchining grammatika yoki leksik xatolarini aniqlab, unga mos mashqlarni taklif qiladi. Bu esa o'quvchilarning individual rivojlanishini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, virtual yordamchilar va chatbotlar ham SI asosidagi samarali o'qitish vositalari qatoriga kiradi. Ular o'quvchilar bilan real vaqt rejimida muloqot qilish, savollarga javob berish va mashqlarni bajarishda yordam berish imkonini yaratadi. Ayniqsa, ingliz tili darslarida chatbotlar o'quvchilarning gapirish va yozish ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim vosita sifatida xizmat qiladi. O'quvchilar SI bilan erkin muloqot qilib, o'z xatolarini tezda aniqlash va tuzatish imkoniga ega bo'ladi.

Sun'iy intellekt texnologiyalari asosida ishlaydigan baholash va monitoring tizimlari ham ta'lim jarayonida muhim o'rin tutadi. Bu tizimlar o'quvchilarning test natijalarini avtomatik tekshiradi, yozma ishlarini tahlil qiladi va batafsil fikr-mulohazalar beradi. Shu orqali o'qituvchilar o'quvchilarning bilim darajasini aniq baholash va individual yondashuvni amalga oshirish imkoniga ega bo'ladi. Bundan tashqari, SI tizimlari o'quvchilarning o'rganish jarayonini kuzatib borib, ularning rivojlanish dinamikasini aniqlaydi.³ Zamonaviy ta'lim muhitida sub'iy intellekt asosidagi platformalar qatoriga turli xil onlayn ta'lim tizimlari, mobil ilovalar va interaktiv o'quv dasturlari kiradi. Masalan, til o'rganish platformalari o'quvchilarning talaffuzini tekshirish, yozma nutqini tahlil qilish va individual mashqlarni taklif qilish imkonini beradi. Shu bilan birga, video va audio materiallar bilan ishlash, interaktiv testlar yaratish va o'yin elementlarini qo'llash orqali o'quv jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi. Shu uslubda, sun'iy intellekt asosidagi o'qitish vositalari va

² Crompton H., Burke D. Artificial Intelligence in Higher Education // Journal of Research on Technology in Education. – 2023. – Vol. 55. – P. 1–15.

³ Viberg O., Mavroudi A. Artificial Intelligence and Learning Analytics in Education // Computers and Education: Artificial Intelligence. – 2023. – Vol. 4. – P. 100120.

platformalari ta'lim jarayonini zamonaviy bosqichga olib chiqib, o'quvchilarning bilim olish jarayonini individuallashtirish, interaktiv qilish va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Ular o'qituvchilarga metodik jihatdan yordam beradi, o'quvchilarga esa mustaqil o'rganish imkoniyatini kengaytiradi. Natijada, sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim tizimiga integratsiyasi ta'lim sifatini sezilarli darajada oshiradi va zamonaviy kompetensiyalarga ega bo'lgan kadrlarni tayyorlashga xizmat qiladi.

Bugungi kunda sun'iy intellekt ingliz tili o'qitish jarayoniga innovatsion yondashuvlarni olib kirib, an'anaviy metodlarni sezilarli darajada boyitmoqda. Sun'iy intellekt asosidagi metodlar o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish, ularning bilim darajasiga moslashish va o'rganish jarayonini interaktiv tashkil etish imkonini beradi. Shu tараflаma, sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish o'qitish jarayonini nafaqat samarali, balki qiziqarli va motivatsion qilishga xizmat qiladi.⁴

Eng muhim metodlardan biri - adaptiv o'qitish metodidir. Ushbu yondashuvda sun'iy intellekt tizimlari o'quvchilarning bilim darajasi, o'rganish tezligi va xatolarini tahlil qilib, ularga mos individual topshiriqlarni taklif etadi. Masalan, agar o'quvchi grammatikada xatolarga yo'l qo'ysa, SI tizimi aynan shu yo'nalishda qo'shimcha mashqlarni beradi. Bu metod o'quvchilarning bilim bo'shliqlarini aniqlash va ularni samarali bartaraf etishga yordam beradi.

Shuningdek, interaktiv muloqotga asoslangan metodlar ham keng qo'llanilmoqda. Sun'iy intellekt asosidagi chatbotlar va virtual yordamchilar o'quvchilar bilan real vaqt rejimida suhbatlashib, ularning gapirish va yozish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bu ayniqsa ingliz tilida erkin muloqot qilish qobiliyatini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega, chunki o'quvchi xatodan qo'rqmasdan, istalgan vaqtda mashq qilish imkoniga ega bo'ladi.⁵

Avtomatlashtirilgan baholash metodlari ham sun'iy intellekt asosida rivojlanib bormoqda. Bu metod orqali o'quvchilarning yozma ishlari, test natijalari va og'zaki nutqi avtomatik ravishda tahlil qilinadi. Sun'iy intellekt tizimlari nafaqat xatolarni aniqlaydi, balki ularni tuzatish bo'yicha aniq tavsiyalar ham beradi. Bu o'qituvchining ishini yengillashtiradi va baholash jarayonining aniqligini oshiradi.

Yana bir muhim metod - gamifikatsiya asosida o'qitish bo'lib, bunda sun'iy intellekt texnologiyalari yordamida o'yin elementlari dars jarayoniga integratsiya qilinadi. Ball to'plash, darajadan darajaga o'tish, mukofotlar olish kabi elementlar o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularni faol ishtirok etishga undaydi. Bu metod ayniqsa yosh o'quvchilar uchun samarali hisoblanadi.

Shuningdek, ma'lumotlarga asoslangan o'qitish metodlari ham muhim o'rin tutadi. Sun'iy intellekt tizimlari katta hajmdagi o'quv ma'lumotlarini tahlil qilib,

⁴ Richards J.C. Key Issues in Language Teaching. – Cambridge: Cambridge University Press, 2021. – P. 312

⁵ Richards J.C. Exploring Emotions in Language Teaching. – Cambridge: Cambridge University Press, 2022. – P. 290.

o'quvchilarning rivojlanish dinamikasini aniqlaydi va o'qituvchiga individual yondashuvni ishlab chiqishda yordam beradi. Bu esa ta'lim jarayonini ilmiy asosda tashkil etish imkonini yaratadi. Bundan tashqari, multimedia va vizual o'qitish metodlari ham sun'iy intellekt yordamida yanada rivojlangan. Video, audio va interaktiv materiallar orqali o'quvchilarning tinglab tushunish va o'qish ko'nikmalari mustahkamlanadi. Sun'iy intellekt esa ushbu materiallarni o'quvchining darajasiga moslab tanlaydi va shu orqali o'rganish jarayonini samarali qiladi.

Shu tarzda, ingliz tili o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanish metodlari ta'lim jarayonini individuallashtirish, interaktiv qilish va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Bu metodlar o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantiradi, o'qituvchilarga esa zamonaviy pedagogik yondashuvlarni qo'llash imkonini beradi. Natijada, ta'lim jarayoni yanada moslashuvchan, samarali va zamonaviy talablarga javob beradigan tizimga aylanadi.

Sun'iy intellekt asosida yaratilgan interaktiv va moslashuvchan o'qitish tizimlari o'quv jarayonini tubdan o'zgartirib, uni yanada samarali va individual yondashuvga asoslangan shaklga olib chiqmoqda. Ushbu tizimlar o'quvchilarning bilim darajasi, o'rganish tezligi, qiziqishlari va ehtiyojlarini hisobga olgan holda dars materiallarini moslashtiradi va shu orqali har bir o'quvchi uchun optimal o'rganish muhitini yaratadi. Interaktiv o'qitish tizimlari o'quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi. Bunda o'quvchilar faqat ma'lumotni qabul qiluvchi emas, balki uni qayta ishlovchi, tahlil qiluvchi va amaliyotda qo'llovchi subyektga aylanadi. Sun'iy intellekt asosidagi interaktiv platformalar yordamida o'quvchilar testlar, dialoglar, rolli o'yinlar, simulyatsiyalar va virtual mashqlar orqali bilimlarni mustahkamlaydi. Ayniqsa, ingliz tili darslarida bunday tizimlar gapirish va tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi, chunki o'quvchi real vaqt rejimida sun'iy intellekt bilan muloqot qilish imkoniga ega bo'ladi.

Moslashuvchan o'qitish tizimlari esa texnologiyalarning eng muhim yutuqlaridan biri hisoblanadi. Bu tizimlar o'quvchining har bir javobini, xatosini va o'rganish jarayonidagi faoliyatini tahlil qilib, unga mos individual o'quv yo'nalishini yaratadi. Masalan, agar o'quvchi ma'lum bir grammatik mavzuda qiyinchilikka duch kelsa, tizim avtomatik ravishda shu mavzuga oid qo'shimcha mashqlarni taqdim etadi. Aksincha, agar o'quvchi ma'lum mavzuni tez o'zlashtirsa, tizim murakkabroq vazifalarni taklif qiladi. Bu esa o'quv jarayonini optimallashtiradi va vaqtni samarali taqsimlash imkonini beradi.⁶

Xulosa qilib aytganda bunday tizimlar o'quvchilarning bilimini baholashda ham muhim ahamiyatga ega. Sun'iy intellekt yordamida baholash jarayoni uzluksiz va real vaqt rejimida amalga oshiriladi. O'quvchining har bir faoliyati - test natijalari, yozma

⁶ Richards J.C., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. 4th ed. – Cambridge: Cambridge University Press, 2023. – P.420.

ishlar, ogʻzaki javoblar - tahlil qilinadi va natijalar asosida individual tavsiyalar ishlab chiqiladi. Bu esa oʻquvchining kuchli va zaif tomonlarini aniqlash hamda ularni rivojlantirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Komiljon oʻg, Y. O. A. (2026). METHODOLOGY OF DEVELOPING ENGLISH LEXICAL AND PRONUNCIATION SKILLS IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS THROUGH TONGUE TWISTERS. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 94(3), 161-165.
2. Yuldashev, O. (2025, July). OʻZBEK VA INGLIZ TEZ AYTISHLARINING DIALEKTAL XUSUSIYATLARI. In *Conferences* (Vol. 1, No. 1).
3. Oʻzbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab taʼlimi vazirligi. *Maktabgacha taʼlim konsepsiyasi*. Toshkent, 2022.
4. J. Yoʻldoshev, S. Usmonova. *Pedagogika va taʼlim texnologiyalari*. Toshkent: Oʻqituvchi, 2019.
5. R. Karimova. *Maktabgacha taʼlim metodikasi*. Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
6. N. Gʻafforova. *Bolalarda nutqni rivojlantirish metodikasi*. Toshkent: Maʼnaviyat, 2020.
7. Sh. Mardonov. *Chet tillarini oʻqitish metodikasi (boshlangʻich va maktabgacha taʼlim uchun)*. Toshkent: TDPU nashriyoti, 2023.